

УДК 261.7

Ю. А. Подорожній
здобувач кафедри культурології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОГО ВЧЕННЯ ПРО ПАРТНЕРСТВО ЦЕРКВИ І СУСПІЛЬСТВА В СОЦІАЛЬНІЙ ДОКТРИНІ КАТОЛИЦИЗМУ

У сучасній теології активно розвивається теорія, що основним партнером для церкви в її діяльності має бути не держава, а суспільство. Часто така думка теологами та релігієзнавцями оцінюється як нове соціальне вчення, пов'язане з умовами постмодерну. На нашу думку, вчення про партнерство церкви і суспільства було основною інтенцією католицького соціального вчення ще на етапі його формування.

Метою статті є комплексний релігієзнавчий аналіз генези католицького соціального вчення, що виявляв би особливості теорії про відносини церкви і суспільства в контексті загальної картини відносин «індивід – суспільство – церква – держава».

Засновником соціального вчення церкви як окремої богословської науки став папа Лев XIII (1879–1903 рр.). Спираючись на догмати Першого Ватиканського собору про непомильність папи і визнання природного розуму здатним пізнати буття Бога та його вимоги до людства, Лев XIII намагався накреслити позитивний християнський ідеал розвитку того устрою, який він вважав природним. Потреба в такому викладі соціальної етики виникла через ідеї соціалізму як устрою, що мав ліквідувати приватну власність і соціальну стратифікацію. «Папа Лев XIII протипоставив неотоміське соціальне вчення як лібералізму, так і соціалізму. Вже в першій своїй енцикліці “Quod apostolici muneris” (1878 р.) папа висловив стурбованість щодо поширення ідеології соціалізму та висловив впевненість у тому, що церква і суспільство потребують християнської філософії. В енцикліках папи капіталізм визнавався нормативною системою суспільно-економічних відносин, що потребував лише «гуманізації». Соціалізм критикувався папою як шлях докорінної деградації суспільства, розвиток якого без приватної власності неможливий. Капіталізм критикувався лише настільки, наскільки був вільний від впливу цінностей солідарності, духовного розвитку особистості та моральної справедливості. Вимогами «гуманізації» капіталістичних відносин папа розраховував повернути до церкви симпатії робітничого класу. Нове соціальне вчення потребувало нової філософської основи, і нею, на думку папи, мав стати оновлений томізм» [8]. У відомій енцикліці “Rerum novarum” (1891 р.) папа наголошує на тому, що запровадження такого устрою суперечило б природному порядку речей, оскільки особа і родина є пріоритетними реальностями щодо держави. Приватна власність на землю, а також на засоби виробництва і капітал, встановлена згідно із природним законом і дарованим Богом порядком. Джерелом капіталу є праця над природно даними ресурсами, і протиприродне регулювання економіки соціалістичною державою мало б катастрофічні наслідки. Засоби до покращення становища робітників треба шукати не в соціальній революції, а у справедливій оплаті праці. Папа визнає право робітників на об'єднання в профспілки та мирну боротьбу за власні права.

Сучасний католицький теолог П. де Лоб'є звертає увагу на контекст, в якому написана енцикліка “Rerum novarum”. Сам папа так починає енцикліку: «Гаряча спрага до нових речей, яка сколихнула від якогось часу народи, природно повинна була перейти з політичного ладу в подібний йому соціальний лад. І справді, незвичайні поступи в ремеслі та нових методах індустрії, змінені відносини між власниками і робітниками, зосереджені багатства тільки в деяких руках і широко поширена убогість, сильно оживлене почуття своїх власних сил у робітничій верстві й тісна між ними

єдність, – усе те, разом із зіпсутими звичаями, спричинило вибух конфлікту. Це стало настільки загрозливим, що створило напружену ситуацію, боязке очікування і томить воно уми вчених, збори мислителів, народні віча, праці законодавців, ради провідників, що сьогодні немає сильнішого питання, яке б цікавило світ. Тому-то, достойні брати, те, що ми зробили для добра Церкви і для спільного порятунку нашими Енцикліками – «Публічні власті», «Свобода людська», «Християнська конституція Держав», обговоренням інших керівних питань, які треба було обов'язково позбавити від злосних помилок, – то ж віримо і тепер, що треба зробити те саме з таких самих мотивів стосовно робітничого питання» [3]. Згадані тут енцикліки, а також інші документи папи Лева XIII, були спрямовані на захист ієрархізованого суспільства. Різні верстви з їхніми правами й обов'язками сприяють загальному благу, а християнство забезпечує відносини справжнього братерства [5, с. 94]. В енцикліці засуджуються ліберальний капіталізм і соціалізм як устрої, що ведуть до зубожіння [5, с. 115]. На думку папи, ліберальний капіталізм прирікає робітників на «рабство» та низький рівень життя, але соціалісти пропонують бунт, який завершиться ще більшою бідністю [5, с. 94–95]. Соціалістичний проект як пропозиція устрою загальної рівності заперечується як протиприродний для людини. Як зазначає видатний теоретик християнського соціального вчення Й. Геффнер, «після гріхопадіння спільність власності можна реалізувати без згубних наслідків лише в родині та в монастирських спільнотах» [6, с. 195]. Людині властиво мати родину, дбати про неї, прагнути забезпечити родину матеріально, мати власність на землю й інші засоби виробництва. Якщо соціалізм приведе до ліквідації приватної власності, то виникне протиприродний стан, коли вся власність належатиме державі. Тим самим порушиться природна ієрархія, згідно з якою, особа та родина передують існуванню держави. Отже, замість встановлення соціалізму папа пропонує реформувати капіталістичний устрій, спрямовуючи його розвиток до соціальної гармонії та справедливості. Головною цінністю для визначення оптимального устрою є справедливість, яка має бути доповнена любов'ю. Папські енцикліки неодноразово наголошували на тому, що християнське соціальне вчення пропонує не якийсь «середній» «третій шлях», не є проектом конвергенції капіталізму та соціалізму. Це певний моральний ідеал, що пропонує принципи реформації капіталізму як природного устрою, а також принципово критикує соціалізм (комунізм). У 1901 р. папа Лев XIII видав енцикліку про християнську демократію, в якій визнав її можливість як морального, а не політичного руху. Але загалом папа залишався прихильником державного ладу, який враховує необхідність церковного проводу і прокатолицької політики в релігійній сфері. Лев XIII вважав, що суспільство не може обійтися без моральних принципів, які пропонуються церквою, адже сама людина має обмежений горизонт пізнання, а совість її може бути спотворена пристрастями. А тому людина схильна вимагати як реалізацію своїх прав протиприродного, забувати про свої природні обов'язки, а також нехтувати обов'язками, які на неї накладає Одкровення. На думку О. Шеремети, у Лева XIII «перш за все, соціальне вчення має власні теологічні й антропологічні засади. По-друге, воно виявляє норми природного і надприродного права, що мають застосовуватися в соціальній сфері, зокрема і принципи солідарності, взаємодопомоги, поваги до загального блага. По-третє, воно

стає конкретною соціальною етикою особистої та колективної поведінки в соціумі. Фактично, така структура соціального вчення є структурою етики. Перший рівень можна назвати першоосновами етики. Головним змістом другого рівня є етика природного закону, а третього – етика совісті. Така структуризація соціального вчення як філософської і теологічної етики безпосередньо вплинула на структуру викладів цього вчення в документах Католицької церкви від кінця XIX ст. і до сьогодні» [9, с. 52–53]. Отже, соціальне вчення церкви у викладі папи стає всеохопним вченням про норми соціального життя, що мають статус етики, є пропозицією системи цінностей для соціуму й особистості. Втілення в життя таких норм і цінностей соціальним вченням церкви покладено на свободу й ініціативу окремих національних суспільств і віруючих. Церква має авторитет, щоб запропонувати норми і цінності, аналогічні до основ права, але церква не має влади правового примусу.

За часів понтифікату пап Пія X (1903–1914 рр.), Пія XI (1922–1939 рр.) та Пія XII (1939–1958 рр.) соціальне вчення набуло консервативного глумачення. Здебільшого це пов'язано з тим, що папа Пій X розгорнув широку кампанію критики ідеалів Просвітництва, засудив модернізм у церкві та суспільстві, намагався створити ідейне підґрунтя для формування «нового Середньовіччя». Відповідні ідеї вплинули на нове покоління католиків, і ними навіть захоплювався в студентські роки М. Гайдеггер. «Замість ідеалу «християнської демократії» Лева XIII папа Пій X зобов'язував католиків дотримуватися «християнського консерватизму», який з сучасного погляду виглядає як католицький фундаменталізм. Християнські демократи Франції та Італії були засуджені спеціальними документами Церкви. Замість розвинутого соціального вчення папа запропонував багатим зайнятися філантропією, а бідним переживати знедолення та соціальне підпорядкування як причетність до страждань Христа. Філософською основою для фундаменталізму оголосили знову-таки томізм» [10]. Папа Бенедикт XV (1914–1922 рр.) здійснив радикальний крок для соціальної етики католицизму, відмовившись від традиційної концепції «справедливої війни» та зайнявши позицію пацифізму під час подій 1914–1918 рр. Критичне ставлення до суспільства модерну, яке нав'язувалося молодому поколінню католиків у часи Пія X полегшило торжество в Європі вкрай правих ідей після Першої світової війни, і папам Пію XI та Пію XII з кінця 1937 р. довелося наголошувати на цінності особистості, яка не може бути предметом довільних маніпуляцій із боку держави. Так чи інакше, але центральною категорією соціального вчення Лева XIII, Пія X та Пія XI було «спільне благо»: особистість, місцеві громади, класи мають обов'язок підкоряти власну діяльність спільному благу цілого суспільного організму в межах держави. Пій XII робить особливий наголос на тому, що суспільне життя повинно визначатися «природним правом» як певним балансом прав і обов'язків особистостей і спільнот. І лише після Другого Ватиканського собору центральною категорією соціального вчення католицизму стала «гідність особистості».

Для розвитку соціального вчення особливе значення мала енцикліка Пія XI «Сороковий рік» (1931 р.), яка наголошувала на важливості відродження солідарності на рівні місцевих громад, професійних корпорацій, професійних союзів і цілого суспільства. Ця енцикліка наголошувала на необхідності відродження суспільства на основах духовних цінностей, що творили б горизонт прагнень ширший за матеріальні цілі. Пій XI зазначав, що соціальне вчення католицизму з часів появи «*Regum novarum*» завоювало власних прихильників, але діяло, здебільшого, через творення місних католицьких родин. Змінювалися настрої в суспільстві. Держави ухвалили низку актів, що захищали права робітничого класу, регулювали економіку, стримуючи свавілля монополій. Папа закликає розвивати таку державну політику заради спільного блага. На думку Пія XI, стримування капіталістичного свавілля легше здійснювати в розвинених країнах, в яких робітничий клас став дещо заможнішим порівняно з часами Лева XIII. Папа звертає увагу на безправ-

ність і зубожіння пролетаріату на окраїнах цивілізованого світу, чие становище виглядало практично безнадійним. Але таким самим, здавалося б, було становище робітників у розвинутих країнах, що змінилося за десятиліття, і не без впливу робітничого профспілкового руху, заклик до розвитку якого містився у «*Regum novarum*».

В енцикліці 1931 р. особливо наголошується на трансформації світового соціалістичного руху, що був визначений як основна суспільна небезпека згідно з католицьким соціальним вченням ще папою Левом XIII. Згідно з Пієм XI, соціалісти розкололися на комуністичний і соціал-демократичний табори, різниця між якими стала вже значною. «Не менш глибокими, ніж зміни економічного устрою, є зміни, яких із часів Лева XIII зазнав соціалізм, що з ним з особливою ревністю борюся Наш Попередник. Адже тоді він справді міг вважатися цілісним і відстоював чіткі доктринальні засади, які утворювали певну систему; тепер же він розділився на два головні табори, між якими нема згоди і які вороже налаштовані один до одного, проте жоден із цих двох таборів не відходить від того, що становить суть соціалізму і суперечить християнській вірі» [7]. Спільними рисами обох таборів соціалістичного руху є віра в провідну роль економіки, обмеження цілей життя матеріальним добробутом, відкидання трансцендентного виміру реальності. Через зазначене папа різко засуджує як комунізм, так і соціал-демократію як такі, що суперечать католицькій доктрині. Але водночас Пій XI наголошує на тому, що комуністичний рух «проповідує і переслідує дві мети, тепер вже не ховаючись, а неприховано та чітко, і вживаючи всіх засобів, зокрема й насильницьких: запеклу класову боротьбу й абсолютну ліквідацію приватної власності. І в змаганні до цих двох цілей він не хутіє нічим і не має пошани ні до чого; там, де він захопив владу, показує себе настільки жорстоким і диким, що це здається чимось неймовірним і страхітливим. Це доводять жахливі кровопролиття і руйнування, що їх він спричиняє на великих теренах Східної Європи і Азії. Врешті він є непримиреним ворогом святої Церкви і самого Бога, що, на жаль, доводять всім відомі факти. Тому добрих і вірних дітей Церкви нема потреби остерігати проти безбожної і несправедливої природи комунізму. Проте не можемо без глибокого болу бачити неуважність і байдужість тих, хто не надає ваги цій неминучій небезпеці і з пасивною млявістю дозволяє, щоб повсюди поширювались ці помилки, які через кровопролиття і насильство можуть привести до загибелі ціле суспільство. Але особливо треба засуджувати тих, хто не дбає про те, щоб змінити обставини і покласти край тому стану речей, який доводить до відчаю душі народів і таким чином готує шлях перевороту та розвалу суспільства» [7]. Отже, папа закликає до активної боротьби з комуністичним рухом як силою, що загрожує самому існуванню суспільства. Соціал-демократія оцінюється інакше, оскільки Пій XI вважав, що у власній теорії та практиці вона наблизилася до цінностей християнського соціального вчення. «Більш поміркованою є друга течія, яка зберегла назву «соціалізм»; вона не лише проповідує відмову від насильства, але й, не зрікаючись цілковито класової боротьби та скасування приватної власності, принаймні пом'якшує і обмежує їх. Можна сказати, що соціалізм, наляканий своїми власними засадами і тими висновками, які робить із них комунізм, схиляється і певним чином наближається до тих істин, що їх споконвіку урочисто навчала християнська традиція; тож не можна заперечувати, що його вимоги іноді дуже близько підходять до вимог, що їх слушно висувають християнські реформатори суспільства» [7]. Папа вбачає можливість приходу соціал-демократів до християнсько-демократичних ідей, передусім, у зв'язку із відмовою від марксистської догми про невідворотність класової боротьби. «Класова боротьба, якщо виключити з неї взаємну ворожість і ненависть, поступово перетворюється на чесну суперечку, в основі якої лежать пошуки справедливості; суперечка ця не є, звісно, тим щасливим соціальним миром, про який всі мріють, але може і повинна стати виділеною точкою для досягнення взаємного співробітництва

класів» [7]. За відмови від класового антагонізму й есхатологічного ідеалу революції, соціал-демократія обирає шлях реформ. За таких реформ, дбаючи про зростання добробуту робітничого класу, теоретики соціал-демократії поступово приходять до висновків, що лише зі збагаченням всього суспільства стає можливим покращення становища пролетаріату. Нарешті, надбання пролетаріатом певної власності породжує бажання відстоювати права цього класу шляхом встановлення більш справедливого правового устрою. Тому папа може дійти такого аналітичного висновку: «Війна, оголошена приватній власності, теж дедалі більше заспокоюється й обмежується настільки, що врешті об'єктом боротьби стає вже не сама власність на засоби виробництва, а певна гегемонія в суспільстві, присвоєна й узурпована власниками проти будь-якого права. Адже таке верховенство повинно належати не прошаркові власників, а публічній владі. Якщо так станеться, можна сподіватися, що постулат поміркованого соціалізму перестануть відрізнятися від переконань і вимог тих, хто на основі християнських засад намагається реформувати людське суспільство» [7]. Папа підтримує ідею державного контролю над монополіями і навіть ідею націоналізації суспільно важливих виробництв, якщо відповідні заходи сприяють загальному благу. «Адже справді, цілком розсудливо думати, що існують певні категорії добра, які можуть бути у власності лише державної влади, бо вони мають таку економічну силу, яку не можна залишати в руках приватних громадян, не піддаючи небезпеці добробут загалом. Ці справедливі вимоги та прагнення не містять нічого такого, що суперечило б католицькій істині, і вони зовсім не є чимось притаманним лише соціалізові. А отже, ті люди, які прагнуть лише цього, не мають підстав називати це соціалізмом» [7]. Отже, папа де-факто бажав перехопити ідейне лідерство в реформуванні капіталізму заради спільного блага, із прихильників соціал-демократії витворивши послідовників католицького соціального вчення. То була не пропозиція християнського соціального вчення як альтернативи та кращої ідеології, а пропозиція вийти за межі ідеологічного мислення до більш цілісного релігійно-етичного способу думки та діяльності.

Енцикліка «Сороковий рік» розглядала людину як члена родини, місцевої спільноти, суспільства загалом. На думку папи, заради спільного блага всього суспільства робітник має отримувати заробітну плату, якої вистачатиме на існування всієї його родини. Також суспільство загалом має делегувати на рівень місцевої громади вирішення всіх проблем, які можливо вирішити на такому рівні. Отже, папо було запропоновано принцип субсидарності, який став одним із основних для католицького соціального вчення поруч із справедливістю та солідарністю. «З історії добре видно, що, з огляду на змінені обставини, чимало речей тепер до снаги лише великим об'єднанням, хоча раніше це робили малі товариства. Але повинна залишатися чинною дуже важлива засада суспільної філософії: якщо незаконним є відбирання в окремих осіб змоги зробити те, що вони можуть зробити власними силами і старанністю, і доручення це спільноті, так само несправедливо доручати більшому й ієрархічно вищому згромадженню те, що можуть здійснити менші й нижчі громади. Це водночас велика шкода і порушення належного ладу в суспільстві; адже природна мета будь-якої діяльності самого суспільства – надати членам суспільного організму додаткову допомогу, а не придушувати і поглинати їх. Тому необхідно, щоб найвища влада Держави передавала меншим і нижчим спілкам виконання справ і обов'язків меншої ваги, які, зрештою, лише відвертали б її від важливіших завдань; таким чином вона зможе з більшою свободою, силою й ефективністю відігравати ту роль, яка належить тільки їй, бо тільки вона може ці завдання виконувати: тобто завдання керівництва, нагляду, заохочення та стримування, залежно від випадку і потреби. Отож люди на керівних постах повинні бути твердо переконані, що чим досконаліше буде дотримуватися ієрархічний порядок між різними асоціаціями, відповідно до засади допоміжної функції суспільної діяльності, тим ефективнішою буде вла-

да і здоровішим громадське життя, а отже, тим щасливішою і багатшою буде сама Держава» [7]. Обов'язок встановити гармонійні відносини між індивідом і суспільством, місцевими громадами та суспільством, професійними спілками та власниками підприємств, покладено в енцикліці на державу. Причиною цього стала констатація того факту, що сучасний індивідуалізм зробив людей занадто егоїстичними, і справедливе розподілення прав і обов'язків не може відбутися «знизу», через солідарність мас. У новому творенні системи спільнот і спілок, корпорацій і об'єднань, має бути зацікавлена держава. «Говорячи про реформу інституцій, маємо на увазі, насамперед, Державу, не тому, що від неї варто сподіватися всякого спасіння, а тому, що через гандж індивідуалізму, як було вже сказано, стан речей дійшов до того, що було скасовано і майже ліквідовано давні розмаїті форми суспільного життя, які існували колись завдяки сукупності різних об'єднань, і тепер віч-на-віч залишились лише окремі особи та Держава. Ця деформація суспільного устрою чинить немалу шкоду самій Державі, на яку падає весь тягар, який більше не несуть ці скасовані об'єднання, і вона знемагає від безлічі завдань та повинностей» [7]. У таких роздумах деякі соціальні філософи побачили апологію відносно колективізму та корпоративного устрою, яку здійснювали фашистські держави. Як бачимо із нашого аналізу енцикліки «Сороковий рік», головною інтенцією папи був захист прав родини, місцевих громад, професійних об'єднань від двох протилежних загроз: анархічного індивідуалізму крайніх лібералів, з одного боку, і тоталітарного утвердження влади держави, з другого боку. Саме з рівня родин і місцевих громад справжні відносини солідарності мали розповсюджуватися на цілий суспільний організм. А тому не можна стверджувати, що соціальне вчення папи наближалось до апології право-консервативного колективізму.

У часи Другої світової війни стала очевидною необхідність захистити людську особистість, її справжню гідність, її адекватно витлумачені персональні права. У Різдвяному посланні 1942 р. Папа Римський наголошував: «Джерело та головна мета соціального життя – збереження, розвиток, вдосконалення людської особистості, якій соціальне життя дозволяє належним чином застосовувати на практиці релігійні та культурні норми і цінності, призначені Творцем для кожної людини і всього людства як загалом, так і в його природному різноманітті» [5, с. 156]. П. де Лоб'є звертає увагу на те, що захист прав особистості для Пія XII був тісно пов'язаний із культивуванням християнської родини та місцевих спільнот: тільки за єдності цих трьох елементів можливе відродження суспільства загалом. «Пій XII невпинно повторює, що Церква прагне створити людську спільноту, центром якою буде особистість, а життєвою основою особистості – сім'я, і особистість буде орієнтована на благо надполітичного порядку, не відмовляючись, однак, подібно Ж.-Ж. Руссо («Суспільний договір») від життя в граді людському. Це стане можливим завдяки спільноті, громаді, гідної так називатися. Тільки «народ» здатний скласти співтовариство, «масу» можна хіба що організувати, але її внутрішня динаміка підпорядкована виключно пристрастям і інстинктам, люди в ній знеособлені. Роль Церкви якраз і полягає в сприянні формуванню особистості, звільняючи людей зсередини від гнітючого детермінізму суто зовнішніх звичок і наділяючи їх волею до відповідальності. І насамперед, вона прагне до встановлення дружби, навіть братства, у роздробленому світі» [5, с. 157]. Відстоювання прав особистості перед знеособлюючою діяльністю економіки, тоталітарних держав, все ще не є самоціллю соціального вчення католицизму, але лише виконанням норм природного закону [5, с. 153]. Пій XII загальне благо ставить все ще вище за гідність особи. Але папа вже не вважає, що загальне благо можливе в разі порушення прав і свобод людини. Держава повинна служити особистості, а остання покликана всебічно сприяти загальному благу [5, с. 154].

Висновки. Здійснений у нашому дослідженні комплексний релігійнознавчий аналіз формування соціального вчення

католицької церкви дозволяє встановити, що вчення про відносини церкви та суспільства як пріоритетні виникає ще за часів понтифікату Лева XIII. Окрема особистість, родина, місцеві громади, суспільство загалом мають пріоритет щодо держави. Остання покликана слугувати інтересам громадян і їх добровільних об'єднань. Папи систематично захищали права родини, місцевих громад, професійних об'єднань. У середині XX ст. відбувся певний поворот і до захисту прав людини.

Література

1. Кнох Б. Бог в поисках человека : Откровение, Писание, Предание ; пер. с итал. А. Чернякова. – М. : Христианская Россия, 2006. – 328 с.
2. Суини М. Лекции по средневековой философии / М. Суини. – Вып. 2 : Средневековая политическая философия Запада. – М., 2006. – 320 с.
3. Енцикліка Папи Лева XIII «Нові речі» (Regum Novarum) // Агентство стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sd.net.ua/2010/01/11/regum_novarum.html.
4. Мелина Л. Нравственное действие христианина. – М. : Христианская Россия, 2007. – 333 с.
5. Лобье П. Три града. Социальное учение христианства / П. Лобье ; пер. с франц. Л. Торчинского. – СПб. : Алетей, 2001. – 412 с.
6. Хёффер Й. Христианское социальное учение / Й. Хёффер ; пер. с нем. – М. : Духовная библиотека, 2001. – 333 с.
7. Енцикліка Quadragesimo anno [Сороковий рік] Верховного Понтифіка Пія XI // Інтелектуальний журнал «І» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ji-magazine.lviv.ua/2015/Encyklika_Piya_11.htm.
8. Шеремета О. Папа Лев XIII і ренесанс Аквіната / О. Шеремета // Богословський клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bogoslav-club.org.ua/?p=822>.
9. Шеремета О. Етичні ідеї митрополита Андрея Шептицького у релігійно-філософському контексті кінця XIX – першої половини XX ст. : дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.05 «Історія філософії» / О. Шеремета ; Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. – К., 2006. – 211 с.
10. Шеремета О., Чорноморець Ю. Неотомізм: шлях до сьогодення / О. Шеремета, Ю. Чорноморець // РІСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://risu.org.ua/article_print.php?id=34123&name=studies_of_religions&lang=ua&.

Анотація

Подорожній Ю. А. Формування християнського вчення про партнерство церкви і суспільства у соціальній доктрині католицизму. – Стаття.

У статті доведено, що вчення про партнерство церкви і суспільства виникає в соціальній доктрині католицизму вже на етапі її формування. Надання переваги суспільству як діалогічному партнерові та заклики до обмеження впливу держави помітні вже у вченні Лева XIII. Критичне ставлення до соціалістичного колективізму та ліберального індивідуалізму зумовлювало захист прав родини, місцевої спільноти, професійних спілок як природних складових громадянського

суспільства. Але вже у вченні Пія XII пріоритетним стає також захист прав особистості від тотального впливу держави. Цільовита реалізація можливостей особистості та громадянського суспільства оголошуються змістом загального блага. Держава має підтримувати не лише законний порядок, але і забезпечувати умови для вільного розвитку особи, родини, громадянського суспільства. Усе це має привести до виникнення суспільства загального добробуту як реалізації норм природного закону.

Ключові слова: церква, права людини, суспільство, соціальна доктрина церкви, католицизм.

Аннотация

Подорожний Ю. А. Формирование христианского учения о партнерстве церкви и общества в социальной доктрине католицизма. – Статья.

В статье доказано, что учение о партнерстве церкви и общества возникает в социальной доктрине католицизма уже на этапе ее формирования. Предпочтение общества как диалогического партнера и призывы к ограничению влияния государства заметны уже в учении Лева XIII. Критическое отношение к социалистическому коллективизму и либеральному индивидуализму приводило к защите прав семьи, местного сообщества, профессиональных союзов как естественных составляющих гражданского общества. Но уже в учении Пия XII приоритетной становится защита прав личности от тотального влияния государства. Полная реализация возможностей личности и гражданского общества объявляется содержанием общего блага. Государство должно поддерживать не только законный порядок, но и обеспечивать условия для свободного развития личности, семьи, гражданского общества. Все это должно привести к возникновению общества всеобщего благосостояния как реализации норм естественного закона.

Ключевые слова: церковь, права человека, общество, социальная доктрина церкви, католицизм.

Summary

Podorozhny Y. A. Formation of the Christian doctrine of the partnership of the church and society in the social doctrine of Catholicism. – Article.

The article proves that the doctrine of the partnership between church and society arises in the social doctrine of Catholicism already at the stage of its formation. The preference of society as a dialogical partner and calls for limiting the influence of the state a real ready visible in the teachings of Leo XIII. A critical attitude towards socialist collectivism and liberal individualism led to the protection of the rights of the family, the local community, trade unions as natural components of civil society. But already in the teachings of Pius XII, the protection of the rights of the individual from the total influence of the state also becomes a priority. The full realization of the capabilities of the individual and civil society are declared the content of the common good. The state should support not only the lawful order, but also provide conditions for the free development of the individual, the family, and civil society. All this should lead to the emergence of a society of general welfare as the implementation of the norms of natural law.

Key words: church, human rights, society, social doctrine of church, Catholicism.